

Odüsszeusz szerelmei

Ritka a magyar színház-történetben, hogy egy mű tizenkét esztendő alatt háromszor kerüljön színpadra. Igaz, *Devecseri Gábor* *Odüsszeusz szerelmei* című verses drámájának 1961-es bemutatója és a második: a felújítás az Egyetemi és az Irodalmi Színpad műsorán szerepelt, s ott felolvasták a művet, most azonban eljátszották a verses játékot a Nemzeti Színház művészei, immár hagyományként a Királypincében, hogy aztán Odüsszeusz és — tudjuk — egyben a szerző szerelmei néhány előadás után a Katonai József Színház színpadán is megelevenedjenek.

Fővárosi színházaink évada tehát az ókori görög eposz parafrázisával nyílt meg, s ha a parafrázis szót bárki is par excellence érti, már tud is valamit és nem is a szerző verses játékáról. Az *Odüsszeából* nem lebecsülendő dolog ihletet meríteni (*Aiszkhulosz* is *Homérosz* asztaláról való morzsáknak nevezte a drámáit) és kivált érthető ez *Devecserinél*, kinek antikvitás-élménye egész életművét meghatározta. S ha valaki történetesen élete parallelljét *Alastor* példájában véli felismerni, akkor nem feltétlenül *Shelley* rangjával akarja mérni magát, hiszen *Alastor* példája jelkép, ugyanúgy, ahogy az *Odüssze*a is az. *Devecseri* *Odüsszeusz* bolyongásaiban saját kalandozásaira ismert; kiben *Kalüpszót* és *Kirkét*, kiben *Nauszikaát*

vagy *Pénélopét* látta meg az írás ihletett óráiban.

Így születetett meg a költői játék, mely hűségesen követi ugyan a trójai hős talányos útját, de szívesebben időzik például *Helenénél*, akit bizony más oldalról mutat be. A szemléletében mai, előadómódjában antik színezetű, mondanivalójában pedig általános érvényűre törekvő mű tehát ékes csillaga a szerző elszomorítóan korán lezárult életművének.

A mű költői szövege kétségtelenül szépen mondható, a dráma azonban — több okból is — nehezen bontakozik benne. Ezúttal talán némi ballasztot jelent *Odüsszeusz* kalandozásainak akár körvonalas követése is; a rendező, *Huszár Klára* — aki a költő felesége és munkatársa — ezt rövidítette meg elsősorban. A kicsinél is kisebb színpad szintén gátolója lehetett a pergő előadás megteremtésének, emellett az alapvetően oratorikus hangvétel óhatatlanul statikusságot eredményez. A rendező érdeme, hogy ahol lehetett, ott játékos ötletekkel igyekezett feloldani a „beállításos” szövegmondás érzetét.

Persze tudjuk — és itt aligha kell bizonygatni — a mű varázsa a szépen szövegtől versekben rejlik, s valamennyi színésztől intellektuális megközelítést igényel a szerepe. Okos, leleményes interpretálást, mert így tárulnak fel a verses játék olyan rétegei is, melyek talán olvasva (vagy

felolvastva) nem kerülnének felszínre. Ebben a vonatkozásban valamennyi művész képességei legjavából adott izelítőt. *Sinkó László* (*Odüsszeusz*) szép orgánuma valamennyi árnyalatát megvillantja, s a humorral sem takarékoskodik, ahol erre a szerepe módot ad. Az előadás összetartója és katalizátora *Csernus Mariann*, *Athéné* szerepében. Sokszínű játékkal, szerepéhez méltó okossággal és ugyanakkor játékosan bonyolítja az eseményeket, *Zolnay Zsuzsával* együtt, aki valóban méltóságteljesen szép *Aphrodité*.

Várad *Hédi* hármas szerepében (*Kalüpszó*, *Helené* és *Kirké*) elbájoló, érett nőiessége minden árnyalatát megmutatta, átváltozási képességét is bizonyítva. *Nauszikaá* szerepében *Szerencsi Éva* mutatkozott be, a naiva szerepkörében szerencsés indulással. *Kohut Magda* pedig kiegyensúlyozott megbocsátó, okos *Pénélopét* személyesített meg. Kisebb szerepekben tiszta szövegmondásukkal is jól segítették az előadást *Szeresén Gyula*, *Sívó Mária*, *Pathó István*, *Ungvári László*, *Rajz János*, *Veleneczei István* és *Izsóf Vilmos*.

A fiatalon, pályája delén elhunyt zeneszerző, *Vincze Imre* hangulatteremtő muzsikáját jólesett ismét hallani. *Csányi Árpád* mértéktartóan egyszerű és stílusos díszlete és *Schäffer Judit* szép jelmezei is hozzásegítették a színházi estét bensőséges hangulatához.

Bulla Károly

Odüsszeusz és Athéné (Sinkó László és Csernus Mariann)

(MTI, Keleti Éva felv.)

